

EN GRAFOMANS BEKENDELSE

*My lonely anguish melts no heart but mine Gray's sonnet
Novelle af Arthur Breisky*

Atter lukkede den tunge jernport sig bag mig i det døde hus. Atter skal jeg spille den vanvittiges vanskelige rolle. Det skal jeg, hvis ikke jeg vil dø for bøddelens hånd for den velgerning, som mennesker kalder mord. Og jeg er overbevist om, at jeg spiller denne rolle bedre end Irving sin vanvittige Lear. Jeg vil endnu ikke dø. Siger ikke allerede Seneca, som taler så smukt om selvmord i sine breve, at for et menneske af nobel sjæl er der ikke noget sted, han ikke ville kunne leve? Jeg har lagt så meget geni i mit liv, at hjernepøbelen anser det hele for en gal mands værk. Jeg er stadig smuk. Seksårige småpiger er blevet stående stille, når de havde fået øje på mig, og deres pupiller udvidede sig med den kvindes beundring, der pludselig vågnede i dem. Jeg har set tårer i øjnene på en gammel kone, som stod ved det døde hus' port, da de hjalp mig ud af kareten. "Så ung og så smuk," hviskede hun med tandløs mund. Jeg rev mig løs af mine unødigt påpasselige vagters arme, omfavnede hende og kyssede hende på panden. Først blev hun meget bange, da hun troede, det var i et anfald af vanvid. Siden hen, da hun havde forstået alt, velsignede hun mig med sine rystende hænder. Under mit første ophold i dette hus smadrede jeg spejlet, oprørt over dets løgnagtighed. Det gav mig rynker og karikerede mine læber til en tom, kynisk grimasse. Det var dårligt slebet. Og se, de havde ikke glemt, hvad der skete for et år siden. Jeg er nu uden spejl. De burde snarere have fjernet solen fra himlen. Jeg ville have savnet den mindre.

Nuvel, jeg vil i det mindste fremskaffe et spejl for min sjæl: Jeg skriver dagbog. Jeg har altid været en Narcissos. Kun én gang var jeg det ikke, og da trampede skæbnen mig ned som en orm i mudderet. Siden da har jeg anset hele verden som en forlystelsesarena for mig. Jeg lod mig beundre, men jeg beundrede aldrig. Jeg vækkede interesse for mig, men aldrig interesserede jeg mig for andre. Mere præcist udtrykt: Jeg elskede kun mig selv, jeg beundrede kun mig selv, og jeg interesserede mig kun for mig selv. Slet ikke, at jeg skulle være et menneske uden hjerte. Men mit hjerte var blevet knust. Jeg erklærede skæbnen evigt fjendskab. Og for at den kunne sårer mig mindst muligt, lukkede jeg mig af for den i min egoismes spraglede konkylie.

Jeg var søn af en gammel far, som jeg ofte trak i det lange, grå hår, når han plagede mig lille barn, og af en mor, der døde i et galehus. Jeg hadede altid denne trodsige gamling, i hvem jeg senere altid så en reinkarnation af grev Cenci. Som syttenårig yngling udgav jeg en digtsamling inspireret af to kilder: en syndig kærlighed til hin ulykkelige, sygeligt smukke Beatrice, som var min mor, og Shakespeares sonetter. Som alt, hvad jeg foretog mig i livet, vakte denne bog usædvanlig opmærk-

somhed, og der begyndte en bred søgen efter hin hemmelighedsfulde "knækkede lilje, som englenerne havde givet evig ungdom", og som glorificeredes i mine vers. Til sidst opgav den skuffede offentlighed, denne tusindarmede beskidte fingres polyp, sin søgen efter ikke at have fundet spor, idet den anså min kærlighed for det samme mysterium som det hemmelighedsfulde væsen i Shakespeares sonetter.

Jeg glemmer aldrig hin aften, da jeg efter flere års isolation, som jeg havde tilbragt ved universitetet i Oxford, første gang så Eleonora. Jeg ankom uventet. Det var en efterårsaften. Alleens træer, som førte til familieslottets port, forekom mig i skumringstågen at være spøgelsesagtige høje skikkelser indhyllet i hvide lagner. Jeg blev alene budt velkommen af hundenes glammen og den berusende duft af rådnende blade. På slottets brede trappe mødte jeg ikke en levende sjæl. Da jeg gik forbi, kunne jeg ikke holde mig tilbage fra at kysse marmorlæberne på den smukke Hyacint, min barndoms marmor elsker. Jeg begav mig langsomt op på første sal, hvor Eleonoras siden mine barndomsår så dyrebare værelser befandt sig. Mine skridt var uhørlige i de tykke tæpper, jeg hørte mit hjertes banken. Jeg standsede foran døren uden at have mod til at åbne den. Hvordan skal jeg dog kunne træde frem for Eleonoras engleansigt, hun som i sit sidste brev havde meddelt mig, at selv hendes aldrende mands mest raffinerede pinsler ikke havde såret hendes hjerte så dybt som bulletinerne om mit fantastiske, udsvævende liv? tænkte jeg ved mig selv. Pludselig hørte jeg de lidenskabeligt smertefulde, klagende klange af Chopins ballade. Og straks efter Eleonora, min mors, gribende svage og nervøst søde sopran. Tårerne fik mit blik til at dugge. Da de sidste akkorder havde klinget ud, åbnede jeg døren. I de første to kamre kunne jeg ikke skelne genstandenes konturer. Alle døre var åbne, og således var det muligt for mig at skue helt ind i det tredje kammer, som på en eller anden måde var festligt belyst. Jeg stod uden at røre mig, da jeg fik øje på min mors slanke, forførende magre skikkelse. Hun anede ikke, at hun blev iagttaget. De gotiske kærter belyste mat hendes lyshårede hoved. Hendes slanke skuldre, som en løs krysantemumrobe gled ned fra, var trukket op mod det sænkede hoved. Aldrig havde Eleonora forekommet mig så ung. Hun genkendte mig ikke det første øjeblik, da jeg med et smil, med undertrykte følelser, stod på tærsklen til hendes kammer. Først da jeg kastede mig for hendes fødder og omfavnede hendes knæ, oplivede en dyb glæde for en stund hendes triste øjne. Efter det første kys skubbede hendes hånd mig bort med en tragisk gestus. Hendes blege kinder blev hvide som sne. Vi trak os spontant bort fra hinanden som fra en afgrund. Og idet hun tørrede sine øjne med hånden, sank min mor om på

en sofa omgivet af liljer og solsikker, gennemrystet af en uholdbar gråd. Og straks efter – i hendes øjne var der stadig tårer – sagde hun med det frygtelige smil hos en kvinde, der har besluttet sig til den mest tragiske handling, med sin svage, musikalske stemme: "Elsker du mig?"

"Som ingen anden på jord," sagde jeg tankeløst, hypnotiseret af synet af hende.

"Er du rede til at udføre ethvert af mine ønsker?" spurgte hun videre.

"Stol på min troskab," sagde jeg.

"Men Robert Chivelly var din ven?" sagde min mor uventet med et ængsteligt blik.

"Han er min eneste ven," lød mit svar.

I det øjeblik rejste min mor sig, trak en lille gylden urne ud af et lille skab i nærheden, og idet hun overrakte mig den, sagde hun: "Bring mig Robert Chivellys hjerte i dette skrin."

Jeg vaklede i rædsel. Jeg troede ikke længere, at denne scene var virkelighed. En frygtelig bekymring vågnede i mig, om min mor måske, evigt pint af hin gnavne gamling, havde mistet sin forstand. Da hun så, at jeg ikke helt havde forstået hendes ord, tilføjede hun med træt og utålmodig stemme. "Robert Chivelly har forrådt mig. Jeg elsker ham for meget til at kunne udholde tanken om, at hans smukke hoved bliver kærtegnet af den skrækkelige kokette, Mrs. Grandes, hænder. Min kære, du bringer mig det, hans hjerte, ikke sandt?"

Længe svarede jeg ikke. Jeg så hendes skrækkelige ængstelighed, mit hjerte blødte, men til sidst sagde jeg dog: "Jeg kan ikke."

Da sank Eleonora atter om på sofaen og skjulte ansigtet i sine hænder. Jeg ville nærme mig hende, men med knyttede hænder og et nik bad hun mig om at forlade hende. Jeg gik bort med usikre, forvirrede skridt.

Jeg forbander skæbnen, som gjorde min mor til den eneste kvinde, jeg kunne elske i dette liv. Jeg nedkalder alt ondt over denne grusomme ironiker. Hele mit efterfølgende liv var en stor spot af hans love. Fra hint øjeblik faldt moralen af mig som en snæver, overflødig dragt, der hæmmede mig i mine bevægelser. Jeg troede ikke mere på noget. Min vilje blev min guddom og mit lune min religion. Vi er ikke ansvarlige over for nogen, hverken gud eller mennesker. Mere præcist: Vi er kun ansvarlige for os selv. Mord, synd, hvilke vanvittige fordomme der knytter sig til disse ord! At myrde et menneske er ingen større forbrydelse end at dræbe et dyr. Foran den evige naturs ansigt er det det samme. Synd, hvilket latterligt ord! Synd er, hvis vi gør noget mod vores vilje og længsel. Hvis ikke vi er i stand til at gå over lig efter vor længsels stemme. Hvis ikke vi har modet til at opfylde vor skæbne til sidste bogstav. Ingen gerning, udført af indre drift, er en synd. Nuvel, jeg accepterede altså skæbnens udfordring. Ligesom Nero skræmtes jeg ikke ved tanken om kærlighed til min mor. Aldrig har

jeg sagt smukkere ord end dem, med hvilke jeg forsøgte at give Eleonora mod til at føje sig for mit hjerte. Hun elskede mig, skønt en stærkere lidenskab knyttede hende til Robert. Da jeg var tæt på fortvivelse, lod jeg hende læse hint tragiske sted i Ninon de Lenclos' konfessioner, hvor denne *grandamoureuse* beretter om sin søns selvmord af kærlighed til hende.

"Bring mig Roberts hjerte, og jeg vil dø med dig," sagde hun til sidst.

Jeg besøgte Robert i hans lejlighed. Jeg traf ham i hans studie, hvor han sad på en sofa, røg cigaretter og læste Merediths nyeste bog. Vor samtale dengang forløb i hovedtræk som følger:

"Du har aldrig sagt mig, at du elskede min mor."

"Jeg så dig ikke dengang, jeg lærte hende at kende."

"Hvorfor holdt du op med at elske hende?"

"Jeg har endnu aldrig elsket en kvinde, det ved du godt."

"Hvordan forklarer du dit forhold til Mrs. Grande?"

"Hun betaler min gæld."

"Forventede du det samme af min mor?"

"Slet ikke. Jeg syntes om hendes irrealle skønhed. Da hun begyndte at vise alt for reelle følelser for mig, forlod jeg hende. Kan du forestille dig noget simplere?"

Jeg indbød ham til en lille kanetur. Med en lille dolk berøvede jeg ham dybt inde i skoven hans hjerte. Hans død forblev en hemmelighed; der faldt ingen skygge af mistanke på mig.

Med tårer i øjnene og et smil om læberne modtog Eleonora urnen med Roberts hjerte. Straks den følgende morgen blev jeg kaldt til hendes soveværelse. Da jeg trådte over dørtrinnet, så jeg først min far trave rundt som et vildt dyr, og derpå min mor liggende ubevægeligt på en seng. Ved synet af hendes ansigt mistede jeg bevidstheden. Jeg så hende aldrig mere.

"I et anfald af vanvid brændte hun sit ansigt med saltsyre," forklarede gamlingen mig senere. Jeg vidste, at det ikke var i et anfald af vanvid. Jeg vidste, at dette englelige væsen havde skæmmet sit ansigt for at slukke min kærlighed. Straks næste dag førte man hende til en psykiatrisk anstalt. Jeg vidste, at gamlingen tog dette skridt for at blive eneejer af min mors formue. I fjorten dage lå jeg udmattet hen og mistede hele tiden bevidstheden. Jeg satte mig for, at jeg straks den første dag, jeg stod op, ville opsøge den ulykkelige martyr. Men samme dag fik jeg besked om hendes død. Jeg kunne ikke tåle synet af, hvordan gamlingen løj tårerne frem ved kisten. Jeg slog ham ned. Jeg blev erklæret for utilregnelig og interneret et halvt år i et galehus.

Hvor livet dog formår at være brutalt! De slap mig fri efter dette halve år med den diagnose, at jeg var en uhelbredelig grafoman, men ikke til fare for nogen. I fem år var livet mine luners bold. Efter fem år udgav jeg en bog, hvori jeg i kunstnerisk form skildrede den netop

skitserede tragedie. Walter Pater og Swinburne skrev breve fulde af entusiasme og beundring til mig om denne bog. Men den vakte desværre så meget opmærksomhed, at den også kom den kriminalkommissær i hænde, som fem år før havde undersøgt det uforklarlige mord på Robert Chivalley. Jeg blev hentet ind til undersøgelse og siden interneret på livstid i et galehus.

Hvor er jeg lykkelig for, at jeg er færdig med disse brutale fakta!

*

Her slutter den engelske digter Richard Hudsons vidnesbyrd, den mest tragiske løgn, digteren nogen sinde har udtænkt. Hans tilfælde blev i sin tid næsten fuldstændig ignoreret, thi hele London-offentlighedens opmærksomhed var dengang rettet mod processen mod Oscar Wilde, som i øvrigt ofte blev set i hans selskab. En eftermiddag i klubben, da jeg blot opholdt mig *en passant* i London efter min hjemkomst fra det fjerne syd, læste jeg i Times om Wilde-affæren. Da jeg så bladrede videre, begyndte jeg at læse og læste så med stor bevægelse en artikel til ende med overskriften *En galnings triste ende-ligt*. Jeg skriver ordret af fra udklippet, som jeg tog med mig den gang:

London vil ikke mere få de smukke unge mænd at se, som så ofte kørte gennem byens gader i en altid blomstersmykket karet, disse romere fra kejsertiden med purpurtoget, franske pager fra Ludvig XIV's tid med pudret hår og korte bukser, venetianere fra Borgiaernes tid, thi den ene unge mand, som var ophavsmand til alle disse mangfoldige anakronistiske spøgelser, idet han hver dag tog et nyt kostume på, hængte sig natten mellem søndag og mandag i en lygtepæl i en forladt allé i Piccadilly, denne gang i klovnkostume og med en digtsamling af Chatterton i lommen. Enhver kan regne ud, at det drejer sig om ingen anden end Richard Hudson, den ulykkelige galning som for en tid siden blev løsladt fra en anstalt som uskadelig, om end uhelbredelig. Alle tegn bevidner, at han forsøgte at give sin frivillige død et skær af den mest blodige ironi. Han bar et komplet fastelavnsklovnkostume med brede, korte bukser, på hans hvide bluse var der malet et stort rødt hjerte gennemboret af en pil, og han bar en stor pyramideformet hat med små bjælder på trukket ned over ørerne. Han hængte sig i en lang, gylden kæde efter at have skjult sit hoved med et tykt silkeslør.

De øvrige kommentarer til sagen fra Times er for trivielle til, at jeg citerer dem.

Jeg vil blot tilføje nogle korte kommentarer. Jeg kendte Hudson ganske godt. Han levede imidlertid hele tiden i London, og jeg var hele tiden på farten over hele verden, så vi havde kun få lejligheder til at ses. Min første sætning taler om hans bekendelses løgnagtighed. Det er jeg overbevist om, for jeg har aldrig truffet et menneske med et mere følsomt eller ædelt hjerte end hans. Men jeg kan ikke sige det med sikkerhed. For han omtalte aldrig med et ord sin fortid og sine intime forbindelser for mig. Han mystificerer, hvis han siger, at han havde udgivet en bog. Han trykte aldrig noget, skønt hans litterære smag og dannelse var helt usædvanlige. Hans angivelser, hvad

sindssygeanstalten angår, baserer sig heller ikke helt på sandheden. Han var der kun en kort tid, ved sin families indgreb, thi på den korte tid af to, tre år af et liv, hvis fantastiske karakter måtte forekomme almindelige dødelige vanvittigt, soldede han mere end halvdelen af sin umådelige formue op. Han var ikke vanvittig, men han var en grafoman, der led af hyperæsteticisme. Men hvor siger denne lægesætning dog lidt. Lad os være mere retfærdige over for ham! Han var et menneske af følsomt hjerte og sjælden sjæl, som efter at være blevet syg af højst metafysiske smerter var en større Don Quijote end hin spanske af ædelt minde, thi som sin modstander valgte han skæbnen!

Samme aften, som jeg læste om hans død i Times, tog jeg afsked med hans lig i hans palads. På bordet i hans arbejdsværelse fandt jeg det manuskript, jeg trykker her for at befri et væsen for en glemsel, han ikke fortjener. Det var skrevet på fransk; jeg har oversat det ordret og uden ændringer: Et fragment af en dunkel skæbne.

Oversat fra tjekkisk af Peter Bugge

Oversætterens note: Teksten udkom første gang i 1909, da Breisky føjede denne og en anden tekst, *Et prosadigt*, til sin oversættelse af Robert Louis Stevensons fortælling *The Suicides' Club* og udgav novellerne for at være to ukendte værker af Stevenson. Mystifikationen blev ikke gennemskuet af den samtidige tjekkiske kritik.